

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 0 ◀

УДК 657.1

С. М. Белінська,
к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Чорноморський національний університет імені Перта Могили, м. Миколаїв
Н. М. Рябоконт,
студентка 617М групи,
Чорноморський національний університет імені Перта Могили, м. Миколаїв

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДОЦІЛЬНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РЕМОНТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

S. M. Belinska,
Ph.D. in Economics, Associate professor of Accounting and Auditing Department
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv
N. M. Riabokon,
Student 617M group, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv

ANALYTICAL EVALUATION OF THE EXPEDIENCY OF BUILDING COMPANIES' MAIN DEVICES REPAIR

Стаття присвячена проблемам обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів в Україні. Визначена економічна сутність процесу експлуатації основних засобів будівельних підприємств. Досліджено організацію інформаційно-облікових потоків управління процесом експлуатації основних засобів будівельних підприємств.

The article deals with the problems of accounting and analytical support for the operation of fixed assets in Ukraine. The economic nature of the fixed assets of major construction companies has been identified. The organization of accounting information flow management by the process of operating fixed assets of construction companies has been analysed.

Ключові слова: облік, актив, основні засоби, експлуатація, амортизація, облікові реєстри, аналітична оцінка.

Keywords: accounting, assets, fixed assets, maintenance, depreciation, accounting records, analytical assessment.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі функціонування будівельних підприємств, яке відбувається в умовах зміцнення ринкових правил конкурентної поведінки, важливого значення набуває економічна оцінка доцільності витрат на капітальний ремонт активної частини основних засобів. Це зумовлено тим, що діючі будівельні машини та устаткування, якими володіють будівельні підприємства, протягом фактичного строку їх експлуатації можуть перебувати в капітальному ремонті декілька разів. Проте, коли проведення першого капітального ремонту в більшості випадків є економічно вигіднішим за придбання нової машини (він здійснюється, як правило, до настання техніко-економічного старіння, а фактичні витрати на нього не перевищують 35-40% балансової вартості), то наступні капітальні ремонти часто коштують дорожче, ніж нове устаткування аналогічного призначення. Тому проблема здійснення економічної оцінки доцільності ремонтів потребує ґрунтовного дослідження з метою забезпечення ефективності відтворювальних процесів об'єктів основних засобів будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню оцінки доцільності проведення ремонту об'єктів основних засобів присвячено незначну кількість наукових праць. Зокрема, можна виділити праці таких науковців, як В. М. Гриньова [1], Г. І. Дашивець [2], В. Я. Чабанний [3] та ін. Науковий та практичний інтерес до цих питань зумовлений потребою формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів у межах виокремлених його технологічних складових як окремих заходів з метою підготовки достовірної облікової та аналітичної інформації для поліпшення використання об'єктів основних засобів, зниження витратності їх утримання, оптимізації податкових розрахунків.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження аналітичної оцінки доцільності проведення ремонту основних засобів будівельних підприємств.

Відповідно до поставленої мети сформульовано наступні завдання:

- визначити економічну сутність процесу аналітичної оцінки доцільності проведення ремонту основних засобів будівельних підприємств;
- дослідити організацію процесу аналітичної оцінки проведення ремонту основних засобів будівельних підприємств.

Виклад основних матеріалу дослідження. Для проведення адекватної економічної оцінки доцільності ремонтних робіт необхідно здійснити аналітичні процедури, які будуть відповідати принципам системності та комплексності. Зокрема, системний підхід полягає в розгляді будівельного підприємства як цілісної системи та системи факторів, що впливають на діяльність підприємства, і тому, поряд з економічними чинниками, слід враховувати соціальні, технологічні та екологічні фактори. Принцип комплексності тісно взаємопов'язаний із принципом системного підходу. Він проявляється в тому, що при аналізі підприємства як складної системи варто комплексно оцінювати всі параметри та елементи, їх зміну і розвиток у просторі і часі, за кількісними та якісними ознаками [4].

Оскільки цим принципам відповідає управлінський аналіз, то логічно зробити висновок, що оцінка доцільності ремонтних робіт, що супроводжується оцінкою можливостей раціонального використання ресурсів будівельного підприємства, входить у коло питань, які можуть вирішуватися саме з його допомогою. Це пояснюється тим, що він адаптований до цілей і завдань конкретного підприємства і сприяє виявленню зв'язків між окремими об'єктами управління, правильному обґрунтуванню мети і доборові ефективного варіанта рішення [5, с. 189].

Вважаємо цілком правомірним твердження науковців Н. Р. Біліцької, що управлінський аналіз – це сукупність аналітичних процедур, що ґрунтуються на загальнодоступній та внутрішньогосподарській інформації, призначених для оцінки поточного стану бізнесу, підвищення якості та ефективності системи управління суб'єкта господарювання [6].

Проведене дослідження спеціальних літературних джерел дало змогу узагальнити інформацію про складові управлінського аналізу та їх характеристику, основні результати якого наведено у табл. 1.

Таблиця 1.
Характеристика складових управлінського аналізу

Складові елементи	Характеристика
Предмет	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтування бізнес-плану; – система маркетингу; – комплексна економічна оцінка ефективності господарської діяльності; – техніко-організаційний рівень та інші умови виробництва; – ефективність використання виробничих ресурсів; – виробництво та реалізація продукції (робіт, послуг); – взаємозв'язок собівартості, обсягу продукції та прибутку
Об'єкт	<ul style="list-style-type: none"> – матеріальні, трудові ресурси, їх використання та забезпеченість ними підприємства; – виробничі та невиробничі витрати; – собівартість, якість, обсяг продукції тощо
Інформаційна база	– облікова та позаоблікова інформація
Основна мета	надання інформації для прийняття управлінських рішень з питань: забезпеченості підприємства основними засобами, земельними, матеріальними, трудовими ресурсами; виробництва, реалізації, собівартості та якості продукції; поведінки витрат та беззбитковості виробництва; виявлення та освоєння невикористаних резервів тощо
Основні функції	<ul style="list-style-type: none"> – діагностична функція, яка полягає у встановленні причини змін, що виникають у процесі господарської діяльності та вимірювання впливу факторів на ці зміни; – пошукова – виявляються невикористані резерви та можливості подальшого розвитку підприємства
Основні методи проведення управлінського	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз беззбитковості; – маржинальний аналіз; – аналіз поведінки витрат; – аналіз виконання бюджетів та інші

Слід зазначити, що управлінський аналіз є центром потоків різної інформації у системі управління підприємством і розподіляється за різними ознаками. Так, етапу попереднього управління (планування конкретних операцій) відповідає перспективний (прогнозний) аналіз, етапу оперативного управління (у процесі їхнього виконання, здійснення) – оперативний аналіз і заключному (контрольному) етапу управління (дозволяє оцінити правильність прийнятих управлінських рішень, їхню ефективність) – ретроспективний аналіз [7, с. 287; 227].

Виходячи з предмета дослідження, завдання оперативного аналізу полягають у тому, щоб, отримуючи щодня відомості про процес експлуатації основних засобів, про рух останніх і піддавати всі ці дані аналітичній обробці, виявляти найбільш суттєві відхилення від запланованих розмірів, давати їм оцінку з точки зору впливу на очікуване виконання планових завдань. Ретроспективний і перспективний аналізи, відповідно, визначають ефективність виробничо-господарської діяльності шляхом зіставлення витрат і результатів у розрізі різних об'єктів обліку в різних часових інтервалах і готують корисну інформацію для прийняття рішень, спрямованих у майбутнє [7, с. 287].

Слід зазначити, що на досліджуваних будівельних підприємствах системи управління не проводять оперативного управлінського аналізу ефективності у частині експлуатації основних засобів. Головна причина цього – невміння використовувати інформацію бухгалтерського обліку, що є готовою базою для проведення аналізу. Отже, сьогодні залишається невикористаною найбагатша оперативна бухгалтерська інформація, що має достатній рівень деталізації для управлінського аналізу [8].

Для вирішення вищезазначеної проблеми пропонуємо здійснення комплексної оцінки доцільності проведення ремонту активної частини основних засобів за допомогою застосування прийомів управлінського аналізу, які слід розглядати як систему аналітичних процедур, яка формується з окремих складових, якими є прийоми економічного, інвестиційного, фінансового аналізів та управлінського обліку.

Взаємозв'язок управлінського аналізу та управлінського обліку проявляється у частині застосування таких складових останнього: порівняння альтернатив на основі релевантності інформації (диференціального аналізу) та бюджетування, що проводиться з метою планування і прогнозування витрат, а також подальшим аналізом виконання бюджетів.

Взаємозв'язок управлінського і фінансового аналізу особливо виявляється при проведенні комплексного аналізу господарської діяльності підприємства, оцінці ефективності діяльності, обґрунтуванні нормативів, цільових програм та бізнес-планів, у маркетинговому аналізі, в аналізі виробництва та реалізації продукції. Комплексне

використання всієї інформаційної бази дає можливість значно ефективніше вирішувати перелік завдань, які ставляться перед аналізом, виявляти недоліки у роботі підприємства та напрямки підвищення його ефективності [3].

Зв'язок з інвестиційним аналізом проявляється у частині доцільності капіталовкладень у реальні активи підприємства з урахуванням його фінансових можливостей (на основі попередньо проведеного фінансового аналізу).

Цілком правомірно підкреслює М. Г. Чумаченко, що економічний аналіз передбачає комплексне глибоке вивчення роботи підприємств, їхніх підрозділів та інших господарських формувань для об'єктивної оцінки її результатів і виявлення можливостей дальшого підвищення ефективності господарювання. Вивчаючи діяльність виробничої бригади або окремих виконавців, необхідно водночас брати до уваги показники цеху і місце в ньому даної бригади; те саме стосується цеху і підприємства тощо. Тобто прийоми економічного аналізу застосовуються для виявлення закономірностей розвитку досліджуваних процесів, оцінки факторів, які впливають на показники ефективності.

Комплексну економічну оцінку доцільності ремонту об'єктів активної частини основних засобів необхідно розпочинати з визначення складності дефекту об'єкта, що здійснюється методами і засобами технічного діагностування службою технічного контролю, яке, залежно від призначення, переліку робіт, періодичності і трудомісткості, підрозділяється на загальне та поглиблене.

Загальне діагностування має за мету визначення технічного стану складальних одиниць будівельних машин і проводиться в строки, які встановлені для технічного обслуговування та поточного ремонту.

Поглиблене діагностування призначене для визначення несправностей, виявлення їх причин та характеру і проводиться за результатами загального діагностування, а також у разі потреби – у випадку виявлення несправностей у процесі експлуатації машин.

Джерелом інформації для аналітичних процедур на основі загального технічного діагностування є контрольна-діагностична карта, а на основі поглибленого – відомість дефектів.

ДСТУ 2389-94 «Технічне діагностування та контроль технічного стану» регламентує, що технічне діагностування передбачає визначення технічного стану об'єкта з означеною (заданою) точністю [9]. Завданням технічного діагностування є:

- визначення (розпізнання, оцінка) технічного стану, у якому перебуває об'єкт на момент діагностування;
- оцінка відповідності чи невідповідності технічного стану об'єкта діагностування та у випадку невідповідності – визначення причини невідповідності: несправності, дефекту, граничного ступеня зношеності, відхилення від регулювань тощо;
- виявлення ушкоджень чи дефектів на початковій стадії їх розвитку, виявлення конкретних дефектних вузлів чи деталей, визначення й усунення причин, що викликали дефект;
- оцінка допустимості та доцільності подальшої експлуатації обладнання з урахуванням прогнозування його технічного стану при виявленні дефекту, оптимізація режимів експлуатації, що дозволяє безпечно експлуатувати агрегат з виявленими дефектами до моменту його виводу у плановий ремонт;
- організація обслуговування та ремонту обладнання за технічним станом (замість регламентного обслуговування і ремонту), забезпечення підготовки та виконання якісних ремонтів.

Для здійснення технічного діагностування виробу необхідно: встановити показники і характеристики діагностування, забезпечити пристосованість виробу до технічного діагностування, розробити діагностичне забезпечення виробу.

Забезпечення пристосованості виробу до технічного діагностування повинно проводитися відповідно до затверджених вимог. Показники та характеристики діагностування, вимоги щодо пристосованості виробу до діагностування та діагностичного забезпечення повинні включатися до технічного завдання стандартів на конкретні види продукції та документацію, що розробляється у процесі проведення дослідно-конструкторських робіт [9].

Наступним етапом комплексної економічної оцінки доцільності ремонту є визначення складності ремонтних робіт службою технічного контролю, що здійснюється через встановлення категорії складності ремонту та нормативи трудо- і матеріаломісткості.

Ступінь складності та трудомісткість ремонтних робіт оцінюються в категоріях (групах) ремонтної складності [2, с. 54; 221].

Під категорією складності ремонту мають на увазі ступінь складності ремонту устаткування та його особливостей. Чим складніше устаткування, чим більше його розмір і вища точність обробки на ньому, тим складніший ремонт, а отже, і вища категорія складності [1, с. 345].

Категорія (група) ремонтної складності представляє собою коефіцієнт, який показує, у скільки разів трудомісткість капітального ремонту даного обладнання більша трудомісткості капітального ремонту обладнання еталону.

Трудомісткість ремонтних робіт того або іншого виду визначається, виходячи з кількості одиниць ремонтної складності й норм часу, установлених на одну ремонтну одиницю. Кількість одиниць ремонтної складності за механічною частиною устаткування збігається з категорією складності [1, с. 346].

Матеріаломісткість усіх видів ремонтів визначається, виходячи з норм видачі матеріалів, установлених на одиницю ремонтної складності й кількості одиниць ремонтної складності устаткування певної групи [1, с. 346].

Після отримання інформації про складність ремонтних робіт уможливилось наступний етап – визначення вартості ремонтних робіт, що становить прогнозу суму коштів, необхідних для виконання ремонтних робіт, яка обчислюється на основі статей витрат, визначених нормативами експлуатації таких об'єктів.

Визначення вартості ремонту будівельних машин та обладнання базується на нормативно-розрахункових показниках і поточних цінах на трудові та матеріально-технічні ресурси, здійснюється технологічною службою будівельного підприємства на основі відомостей, одержаних від служби технічного контролю.

Висновки: Досліджуючи сутність процесу аналітичної оцінки доцільності проведення ремонту основних засобів будівельних підприємств дозволяє запропонувати системний аналіз, який дає змогу науково-обґрунтовано підійти до прийняття рішення щодо доцільності ремонту активної частини основних засобів на основі розробленого алгоритму комплексної оцінки доцільності їхнього ремонту. Визначено, що оцінка доцільності ремонтних робіт, яка супроводжується оцінкою можливостей раціонального використання ресурсів будівельного підприємства, входить у коло питань, які вирішуються за допомогою управлінського аналізу, який, в свою чергу, адаптований до цілей і завдань конкретного підприємства, сприяє виявленню зв'язків між окремими об'єктами управління, правильному обґрунтуванню мети і отриманню ефективного варіанта рішення.

Список літератури.

1. Гриньова В.М. Організація виробництва: підручник / В.М. Гриньова, М.М. Салун. – К.: Знання, 2009. – 582 с.
2. Новік О.Ю. Порівняльний аналіз економічної доцільності способів відтворення деталей направленням з урахуванням фактору часу / О.Ю. Новік, Г.І. Дашивець // Праці ТДАТУ, 2013. – Вип. 13, т. 3. – С. 51-56.
3. Чабанний В. Я. Ремонт автомобілів / В. Я. Чабанний. – К.: Центрально-Українське видавництво, 2007. – 348 с.
4. Жук Н. Л. Особливості та взаємозв'язок управлінського і фінансового аналізу [Електронний ресурс] / Н. Л. Жук, Л. С. Стецюк // Облік і фінанси АПК.–2008. – Режим доступу : <http://magazine.faa.org.ua/content/view/782/35/>.
5. Третяк А. М. Управління земельними ресурсами : навч. посібник / А. М. Третяк, О. С. Дорош. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 360 с.
6. Біліцька Н. Р. Взаємозв'язок фінансового та управлінського аналізу [Електронний ресурс] / Н. Р. Біліцька, І. В. Гречина // Publishing house Education and Science s.r.o. Архів наукових публікацій. – 2014. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2014/Economics.htm.
7. Скрипник Н. В. Управлінський аналіз як функція обліково-аналітичної системи / Н. В. Скрипник, С. В. Рилєєв // Інноваційна економіка. – 2013.– № 6. – С. 283-288.
8. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз / М. А. Болдох [та ін.]; ред. М. Г. Чумаченко. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 555 с.
9. ДСТУ 2389-94 Технічне діагностування та контроль технічного стану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dssu.com.ua/catalog/dstu-2389-94>.
10. Матієшин М. М. Організація економічного аналізу процесу експлуатації основних засобів у будівельних підприємствах [Електронний ресурс] / М. М. Матієшин // Ефективна економіка. – 2014. – №7. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

References.

1. Hrynova, V.M. and Salun, M.M. (2009), *Orhanizatsiia vyrobnytstva* [Organization of production], Znannia, Kyiv, Ukraine, p. 582.
2. Novik, O.Yu. and Dashyvets, H.I. (2013), "Comparative analysis of the economic feasibility of ways to play parts direction considering the time factor", *Pratsi TDATU*, vol. 13, no. 3, pp. 51-56.
3. Chabannyi, V. Ya. (2007), *Remont avtomobiliv* [Car repairs], Tsentralno-Ukrainske vydavnytstvo, Kyiv, Ukraine, p. 348.
4. Zhuk, N. L. and Stetsiuk, L. S. (2008), "Features and relationship management and financial analysis", *Oblik i finansy APK*, [Online], available at: <http://magazine.faa.org.ua/content/view/782/35/>.
5. Tretiak, A. M. and Dorosh, O. S. (2006), *Upravlinnia zemelnymy resursamy* [Land Management], Nova Knyha, Vinnytsia, Ukraine, p. 360.
6. Bilitska, N. R. and Hrechyna, I. V. (2014), "The relationship of financial and management analysis", *Publishing house Education and Science s.r.o. Arkhiv naukovykh publikatsii*, [Online], available at: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2014/Economics.htm.
7. Skrypnyk, N. V. and Rylieiev, S. V. (2013), "Management analysis as a function of accounting and analytical systems", *Innovatsiina ekonomika*, vol. 6, pp. 283-288.
8. Chumachenko, M. H. and others (2003), *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis], 2nd. ed., KNEU, Kyiv, Ukraine, p. 555.
9. DSTU 2389-94 Technical diagnostics and control of technical state, [Online], available at: <http://dssu.com.ua/catalog/dstu-2389-94>.
10. Matiieshyn, M. M. (2014), "Organisation for economic analysis of operating fixed assets in construction enterprises", *Efektivna ekonomika*, vol. 7, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2017 р.

Вропу

ТОВ "ДКС Центр"